

DEDIČSTVO

Krásnymi lesmi pýši sa - Orava.
Ihličnaté, listnaté stromy vychováva.
Pokojne nôti si studnička:
„Svieža je stále moja vodička.“
Každý tvor mal by lesy chrániť,
poklady svojej domoviny bedlivo strážiť.

I nad Zákamenným stromy hrdo sa vypínajú,
ľudské domy, životy i srdcia objímajú.
„Kto lesy zveľaďoval, nech v myšliach našich ostane...“,
povedali si Zákamenci a postavili pamätný kameň.
Slová vďaky naň vyryli,
medzi smreky osadili.
Rowlandow to kameň bol,
dlho stál na vrchu Kovaľov.
Po rokoch v hore do dediny ho vrátili,
vedľa budovy Lesnej správy uložili.

Pripomína nám - Wiliam bol skvelý lesník,
v zalesňovaní Oravy netromfol ho nik.
V Zákamennom lesnú škôlku založil -
aby každý smrek sa 100 rokov dožil.
Ochranca našich lesov bol,
tým oravským obetoval 20 rokov.
Za svoje záslužné činy lesmajstrom sa stal,
potom lesníkom často veselice chystal.

Viem...
tento kameň musíme si vážiť, chrániť...

Pamiatkou je od našich predkov,
sú v ňom uchované mozole našich dedkov.
Pokúša sa povedať nám - čo a ako máme robiť,
by sme TU mohli ešte - ako ten smrek dlho - žiť.

JESSICA JANÍKOVÁ
3. MIESTO

POVEŠŤ O ZUBROHLAVE

Bolo to dávno, pradávno, keď jedna dedina nemala svoje meno. Jej obyvatelia ho stále vymýšľali
a vymýšľali, no i tak nič nevymysleli.

Raz sa však stalo, že istý mladík menom Janko si išiel ženu hľadať. Všade, kde len vkročil, ho všetky
dievčence chceli. Ale on si žiadnu nebol taký istý. Myslel si, že už celú dedinu pochodil, a že mu ostáva už len
vrátiť sa a vybrať si jednu z dievčat, ktoré už videl. No na konci dediny zbadal v diaľke akúsi drevenicu. Hneď sa
k nej s nádejou pobral. Zaklopal. Dvere otvorila krásna dievčina. Bola biela ako sneh, mala hrubé vrkoče so
zapletenou stuhou vo vlasoch a krásne zelené oči. Keď sa pozrela na Janka, začervenali sa jej líčka. Volala sa
Anička. Keď ju Janko zbadal, ani chvíľu nezaváhal a požiadal ju o ruku. Vtom sa z dverí vyrútila Aničkina mama
a hneď si všimla, o čo ide, nuž sa ho spýtala, či už ich zvyky vykonal, keď ju tak odvážne o ruku žiada.

„O akéže zvyky ide? Som silný a odvážny, pripravený získať ruku vašej dcéry!“
„Nuž, keď je tak, susednú dedinu ohrozuje býk, ktorý sa tam usídlil. Ľudia, čo tam žijú, sa ho veľmi boja. Je
silný, ozrutný, a každú chvíľu niekoho zraní. Musíš mu vytrhnúť zub, ktorý je taký veľký,
že mu až z jeho obrovského pysku vytŕča.“

„Už sa aj poberám, teda, za chvíľu som tu aj s úlovkom!“

Janko vošiel do dediny bez mena. Na jej okraji je hlboká jaskyňa, príbytok býka. Prebrodil sa dovnútra cez
hľbu blata, a tam už naňho čakal býk s rozdrapenými nozdrami a kopytami ryjúcimi zem. Janko zobral kopiju a
celou silou ju hodil doň. Ale kopija ho tesne minula. Keď videl, že býk sa ešte viac rozčertil a kopytom rozrýval
zem, vedel, že je už zle-nedobre. Vtom si však spomenul na Aničku a začal s býkom zápasiť. Keď sa potkol o
kmeň stromu, býk mal obrovskú príležitosť napichnúť ho rohami, a len centimetre ho delili od Jankovej hrude.
V sekunde dostal Janko nápad: z nohavíc si vytiahol opasok, omotal ním rohy býka a zavesil ho na konár stromu.

Rýchlo mu odťal zub. Býk len bolestne zabučal, a kým sa spamätal, Janko už bol pri Aničkinom dome.

„Teta, tetuška,” kričal natešený Janko so zubom vo vreci.

Ale Aničkina mama sa až tak netešila, lebo nechcela stratiť dcérku. Vymyslela preto Jankovi ďalšiu skúšku: mal ísť ešte raz k býkovi a odťat' mu roh.

Janko zosmutnel, ale znova sa vybral tou istou cestou k býkovi a tušil hrozný boj. Býka našiel už v predsieni jaskyne a pustili sa do seba. Všetko naokolo sa prášilo a rumárgalo. Janko ho pritlačil o stenu, chcel odťat' roh, ale nemal dosť síl. Znova si spomenul na Aničku, schytil kameň a celou silou ním udrel býkovi roh.

Ten hneď odpadol, Janko ho schytil, a kým sa býk spamätal, bol už hodný kus za jaskyňou v dedine.

„Teta, teta, už mám aj roh!” kričal zďaleka rozradostený Janko.

Ale teta sa ani tak nechcela vzdať Aničky a povedala mu:

„Janko, vidím, že sily máš dosť, ale musíš splniť ešte poslednú úlohu. Odsekni býkovi hlavu!”

A tak Janko chtiac-nechtiac znova sa vybral do susednej dediny k býkovi. Ten unavený a ubolený po bojoch spal, a tak mu Janko rýchlo sekerou odťal hlavu a bolo dokonané. Aničkina mama ho už z diaľky videla aj s hlavou býka, tak zvolala: „Chystáme svadbu!”

Svadba bola veľká a vypilo sa veľa vína. Zúčastnila sa jej aj celá susedná dedina a bola Jankovi vďačná, lebo ich ochránil pred nebezpečným býkom. Preto Janko dostal tú česť, vymyslieť meno pre dedinu.

Rozmýšľali spolu s Aničkou a dali jej meno Zubrohľava.

Odvtedy sa tento názov uchováva, kým zas nejaký nový hrdina neochráni dedinu pred iným nebezpečenstvom a nepremenuje ju.

O BABEJ HORE

Za dvanástimi kopcami stála hora, ktorá nemala meno. Ľudia si pošepkávali, že by ju mohli zničiť. No nedovolili im to akési baby, čo sa tam chodili radiť. Volali sa: Múdrost', Láska, Radosť a Rada. Múdrost' bola múdra, Láska mala všetkých rada, Radosť sa stále tešila a Rada sa o všetkom radila.

Nikto nevedel, o čom sa tieto baby radia.

V jeden krásny slnečný deň sa horolezci rozhodli, že vylezú na tú horu bez mena. V tom čase mali tie baby poradu. Keď už boli na samom vrchu, počuli čudesné hlasy. Došlo im, že to sú tie babizne a počúvali ich.

„Musíme ľudí presvedčiť, že tú horu nesmú zničiť, lebo je to naše dedičstvo!” hovorila Rada. „Navyše, keď zničia našu horu, zničia aj nás!” povedala Láska.

Keď to horolezci počuli, zľakli sa a zutekali do dediny. Ich beh bolo počuť, a tak Láska za nimi zakričala:

„Na našu horu už nemôžete nikdy liezť, lebo vás potrestáme! Ha - ha - ha! Odteraz sa táto hora bude volať Babia hora!”

Tak sa aj stalo. Názov Babej hore zostal až dodnes a ľudia ju už nikdy nechceli zničiť. Za to im baby dovolili chodiť do hory na hríby a čučoriedky. Tak Múdrost', Láska, Radosť a Rada sa tam možno radia doteraz.

NINA JATYELOVÁ 3. MIESTO

VERNÁ DVOJKA

Ja a môj dedko tvoríme už od môjho narodenia nerozlučnú dvojicu. Len čo som sa naučil chodiť, už som sa mu plietol pomedzi nohy. Ako vždy mal veľa práce, najmä okolo statku, ktorého mal v aštali veru požehnané. Už vtedy som pochopil, že to nie je hocijaký dedko, ale dedko s akčným duchom.

Do všetkého, do čoho sa pustil, šiel s plným nasadením.

A tak tomu bolo aj v jeden úplne obyčajný jarný prazdninový deň, no pre mňa niečim výnimočný. Bolo už príjemne teplo, pretože zavítala jar. Dedko sa nahodil do svojho obvyklého pracovného „úboru” a hybaj do roboty. Vytiahol z humna traktor, ktorý samozrejme naštartoval, ako inak, s plným nasadením a hlasno zavolať: „Adam, no kde si, veď už ideme!” Rýchlo som dojedol posledné sústo voňavého chleba a ako mi nohy stačili, utekal som za ním. Vždy som sa totiž bál, že mi zdrhne, pretože tým pádom by som si nezašoféroval.

Tentokrát som to ale stihol. Ani kúdol dymu valiaci sa z našartovaného traktora, ktorý ma ovalil tak, že som cezeň ani nevidel, ma od môjho plánu neodradil. Naskočil som do traktora, pevne uchopil volant, usadil svojho spolujazdca, ktorým nebol nikto iný ako môj dedko, a takto pripravení vyrazili sme na cestu.

Netrvalo dlho a zážitok bol na svete. Ako som si tak po dlhšej zime vychutnával svoju prvú jazdu a dedko zase krásy okolitého kraja, zrazu sa traktor prudšie naklonil doľava. Na tom by nebolo nič zvláštne, pretože som „rezal” zákruhu, a inak to nešlo. Aká náhoda, môj verný spolujazdec sedel práve na ľavej strane traktora. Tam mal svoje miesto, pokiaľ nesedel za volantom a nešoféroval som ja. Tak tomu bolo i teraz. Celá, nazvem to groteska, spočívala v úplne jednoduchej veci. Keďže na jar zvykne padať príjemný jarný dážďik, je samozrejme, že nič, čo sa pred ním neskryje, nezostane suché. A tak to bolo i s našim traktorom.

V domnienke, že celú zimu stál v humne, som nemohol tušiť, že môj „šikovný” dedko ho deň predtým vytiahol na

dvor, aby sa vraj vyvetral. Áno, vyvetral! Tiež som sa divil, ale dedko máva občas svojské praktiky. Nuž a keďže okrem jarného vánku padal i dážď, okrem vyvetrania sa traktor aj „okúpal“. Vrchná časť kapoty je v prostriedku znížená, pretože slúži ako „vetračka“. No a práve tu sa po včerajšom daždi nazbierala voda, ktorá sa tam držala. A tak si predstavte, čo sa asi mohlo stať. Traktor naklonený doľava zo seba túto vodu doslova vyplul. No a na koho ju vyplul, to už asi nemusím hovoriť. Poviem vám ale, že tak dobre a schuti som sa už pekne dávno nezasmial.

Môj závozník, ktorý bol zároveň hlavným hrdinom celej príhody, až tak šťastne nevyzeral. Výraz jeho tváre hovoril za všetko. Najprv utrpel šok. Zaujatý výhľadom na zelenajúce sa polia dostal zrazu poriadnu spršku vody rovno do tváre. A keby len to, celá košeľa bola premoknutá do nitky. Jeho zúrivý výraz by ma bol od jedu najradšej roztrhol, a myslím, že ani nie tak za tú vodu, ako za môj škodoradostný smiech. Keď však šok pominul a došlo mu, že je mokrý, spustil na mňa krik: „Ja neviem, ako to jazdíš?! Čo nevidíš, že je všade moko, a že nemôžeš ísť do zákruty ako blázon?! Čo si sa už načisto zbláznil?!“ K tomu nechýbalo jeho typické rozhadzovanie rukami do všetkých strán. Nezdržal som sa a smial som sa ďalej, naozaj ako blázon. Verte, že sa inak nedalo. Vidieť jeho zúfalý, ale zároveň do vývrtky vytočený výraz, tak to bola silná káva. Ešte teraz mi ťahá kútikmi úst. Chcel som celú situáciu trochu utíšiť, a tak som odpovedal: „Ale dedko, nerozčuľujte sa, veď sa nič nestalo, je to len troška vody...“ Nenechal ma ani dopovedať a kričal ďalej: „Ja ti dám, že troška vody, veď som celý mokrý, ty žaba jedna!“ V takomto duchu sa to nieslo ešte pár minút a potom nasledovala „tichá domácnosť“.

Urobili sme, čo bolo treba a vrátili sme sa domov. O vykonanej robote sme sa však, ako to medzi nami býva zvykom, nerozprávali. A tak sme sa pobrali každý svojou cestou. Rozmýšľal som o sebe, či som skutočne spravil chybu ja a mal som sa zachovať inak, ale nemal som ten pocit.

Dedkov hnev čoskoro pominul, a prišiel na návštevu k nám domov, asi na kávičku. Ešte ani nevkročil a už sa nahlas pýtal: „Adam je doma?“ Keď som to počul, pribehol som: „Hej, tu som dedko.“ Pokračoval: „No, Adamko, veď ja si bez teba nemôžem dať rady, a ty ani neprídeš. Hneval som sa, ja viem. Naštvalo ma, že som bol celý mokrý! No a chcel som ti len povedať, že ty za to nemôžeš, tá voda sa tam dostala mojou vinou. Ale i tak musíš byť nabudúce opatrnejší, lebo by sa mohlo ľahko stať, že by sme sa na mokrej ceste prevrátili, a to by už nedopadlo tak dobre ako táto príhoda.“

Pohladil ma po vlasoch, položil ruku na plece a už sme boli opäť tá najlepšia a najsilnejšia dvojka pod slnkom. A tak je to dodnes.

ADAM MLYNARČÍK 3. MIESTO

SVET NEKONEČNÝ

Vstupujem do sveta nekonečných zážitkov,
do sveta prázdninového.
Ružové okuliare na nose, dúhová cesta.
Až na koniec sveta! Smelo.
To všetko mám na dlani.
Svet plný radostí, farieb, krás.
Nájdem sny hľadané.
Hľadanú lásku
skrytú v hrejivom úsmeve.
Hľadané šťastie
v letných lúčoch žiarivého slnka.
Hľadané mesto,
kde môžem rásť.
Kopec vysoký je môj svet.
Až na koniec sveta! Smelo.
To všetko mám na dlani.
Svet plný radostí, farieb, krás.
Nájdem sny hľadané.
Slová sú zbytočné,
tajné myšlienky víťazné.

DANIELA SELEPOVÁ 3. MIESTO

KOSTOL SV. MIKULÁŠA

pamätáš si
každý pokorný krok
hľadanie večnosti
vo vznešených tvárach
svätcov
každý tón organu
oslavujúci zmŕtvychvstanie
pamätáš si
ľudí roky udalosti

napriek tomu
vždy na poludnie
úctivo pokľakneš
a vyzváňaš mestu
anjelpána

CESTOU NA POLNOČNÚ

v dlaniach
skryté
iskry
z detských očí
polnoc už nie je taká
osamelá
ako včera
teplý čaj
a vôňa škorice
odrazu sú
všetky cesty
vianočné

GOTIKA

v sochách
z pokorného dreva
ešte stále žije
nanebovzatie
a viera
skrytá v kameni
do neba volajúci chlad
roztrhol deň

ĽUBOVNIANSKY HRAD

v tvojich kameňoch
zostali uväznené
detské sny
i dlhé zimy
každé leto
mi ich znova a znova
vyrozprávaš
história
oblečená do príbehov
si tu našla svoj domov

BARBORA PLUTOVÁ
CENA MINISTRA ŠKOLSTVA SR

TO NAJKRAJŠIE Z PRÁZDNIN

xxx

iba mráz mi dokáže do líc
zasadiť zrelé jablká
mení rieky
na klziská
na diaľnicu k slnku
snehuliaci lemujú ulice
grimasami čarujú úsmevy
ľadoví škriatkovia
mi čmárajú na okná
odkazy
jar je ešte ďaleko

xxx

každý piatok
sa v nás
prechádza nočné námestie
spoznal som Ťa
pod lampou
určite pečenou
francúzskym kuchárom

naše zovreté ruky
chladným dňom
rozkroja dvere
z mäkkej ocele
(čo stoja medzi nami)

xxx

dovolíš mi rozprávať sa
s kamarátmi
za oceánom
hovoriš mi
kedy mám ráno vstávať
ak sa veľmi nudím
zaspievam si s tebou
večer ma uspávaš
pesničkami
si lepšia ako mobil
fantázia

MOJE MESTO

xxx

chodíš po meste
a ovoniavaš
polnočné ticho
občas nakukneš do oblokov
starých domov
kradneš ľuďom
tváre
kúsok tepla
zamkneš do termosky
zaváraš si práve túto chvíľu
odkladáš na neskôr

TAKÉ MIESTO

kde ticho
prekričí
hluk veľkomesta
kde babkin šípkový čaj
vždy zohreje
kde lesné víly a divožienky
čarujú
svoj nočný tanec
kde starý dub
každý rok zarodí
nový život

tak také miesto
poznám
nikdy z neho nevyrastiem

ADAM KOLLÁR
CENA PREDSEDU PREŠOVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

NEPRŠÍ, ALE Z NÁS KVAPKÁ...

Blato sa nám lepí na gumáky ako práve vyplutú gumovú medvedíky. Nohy už ledva dvíhame a najbližší ostrovček posledného snehu na roli je ešte ďaleko. V duchu nadávam Thomasovi za tento bláznivý nápad so skratkou k potoku. Takýmto tempom tam neprídeme ani do zajtra. Pravá noha sa mi zabára čoraz hlbšie, strácam rovnováhu. „Čo ti babka doliala rum do čaju, keď sa takto motáš?“ smeje sa mi bratranec a ťahá ma z pasce. „Nebud' múdry, Thomas,“ hovorím mu pomaly, „radšej mi podaj aj druhú ruku, lebo sa odtiaľto nikdy nedostaneme!“

Teraz už k potoku musíme ísť na sto percent. Gumáky treba umyť, inak nám babka večer nedá žiadny prídok sladkostí. Samko s Adamom sú už riadny kus pred nami. O chvíľu budú stáť na snehu a šúchať si oň čižmy. Zbytočne si blato len rozmažú po celom povrchu. Jediná záchrana je potok. Tam si ich umyjeme. „Fúj!“ kričí Adam po členky vo vode. Vlastne v bahne. Špinavá voda mu obteká čižmy, ale ich podrážky sú beznádejne zaborené v čomsi mäkkom, čo je na dne potoka. Aj jemu musí najstarší a najsilnejší Thomas pomáhať dostať sa späť na breh. „Jááá!“ A č!up! Thomas neudržal rovnováhu a preletel vedľa Adama.

Z vody mu trčí len jedno rameno a offkaná čiapka.

Ideme sa so Samkom popučiť od smiechu. Škoda, že sme to nenahráli na mobil, to by bol najlepší status na facebooku od čias, čo spolužiačik pred jarnými prázdninami spadol pri hojdaní sa na stoličke a stiahol na seba jogurt, čo mala Lena pripravený na desiatu. Lenu práve fotila Kvetka do mobilu, aby videla, ako jej pristanú moje náušnice. Tak zachytili aj Evžena. S jogurtom na hlave! To by bolo suprové video.

„Čo zízate?!“ kričí z vody nahnevaný Thomas, „okamžite mi podajte nejakú palicu, ten prúd je dosť silný.“

To je smiešne. Velušovská Slivnica je ten najmenší potôčik, aký som kedy videla a Thomas sa tvári, že sa v ňom vážne topí. Podávam mu ruku.

To je podraz! Thomas ma so smiechom stiahol k sebe do potoka! Teraz sa smeje už len Samko. Pridíža sa k stromu, aby sme ho tiež náhodou nestiahli a pomáha nám von. Jediný sa vyhol vode.

Cesta hore humnom je namáhavá, navyše je humno riadne hore kopcom smerom od potoka.

Babka stojí prísne s rukami vbok na schodoch do domu. Musíme sa vyzliecť už v altánku.

Tečie z nás voda ako z vodníkov. Pijeme horúci čaj, zabalení vo všetkých dekách, čo sme našli a pozorujeme babku. Nevraví nič. Bude zle... Bude ešte horšie.

„Babka, ale ja som nebol mokrý...“ skúša potichu Samko zachrániť svoju kožu a riskuje, že s ním už dnes nikto z nás neprehovorí ani slovo. S podrazákom.

„Tak ti treba!“ prehovorí nakoniec naša babka a pokračuje s veselou tvárou, „...pozri sa, všetci tvoji spolužiaci sa budú chváliť, že boli cez jarné prázdniny lyžovať, „snobordovať“, na horách... Ale kto sa bude môcť pochváliť, že sa počas jarných prázdnin kúpil v potoku?! Nikto! Iba naša Magdalénka, Adam a Thomas!“

Odpadol nám kameň zo srdca.
Toto boli zatiaľ najlepšie prázdniny.
A máme najlepšiu babku na svete!

MAGDALÉNA MARTIŠKOVÁ
CENA ĽUBOVNIANSKEHO OSVETOVÉHO STREDISKA